

Plotselinge sterfte door de rode lebmaagworm

Maaïke Leistra

Dit jaar blijken er veel problemen te zijn met haemonchose: een infectie met de rode lebmaagworm.

Op dit moment wordt er bij GD veel sterfte gemeld, zowel onder de lammeren, die het meest vatbaar zijn voor worminfecties, als bij volwassen geiten en schapen.

Haemonchus contortus, de rode lebmaagworm, is een van de belangrijkste maagdarmwormen die bij geiten en schapen voorkomt. Een infectie met deze parasiet wordt haemonchose genoemd. De rode lebmaagworm komt vooral voor in – de naam zegt het al – de lebmaag van deze dieren en voedt zich daar met bloed van zijn gastheer. Door het voeden met bloed zullen aangedane geiten en schapen verschijnselen vertonen als: bleke slijmvliezen, oedeem bij onderkaak, vermagering, dorre vacht en sterfte. Een misverstand betreft dat infecties met maagdarmwormen altijd diarree veroorzaken. Sterker nog, een infectie met de rode lebmaagworm veroorzaakt juist géén diarree.

Levenscyclus Haemonchus

De rode lebmaagworm overwintert als larve in winterslaap in de geit en vrijwel niet buiten de gastheer. In de winter sterven bijna alle eieren en infectieuze larven op de weide af. In het voorjaar, na het aflammeren, komen de larven in hun gastheer uit hun winterslaap en ontwikkelen ze zich tot volwassen stadia en gaan ze hoge aantallen eieren produceren. Wanneer de infectie heviger genoeg is, kunnen massaal uit hun winterslaap komende larven al in het voorjaar tot zichtbare verschijnselen leiden. Wanneer geiten na het aflammeren en voordat ze naar buiten gaan niet worden ontwormd, zullen er direct eieren op de weide terecht komen. Deze eieren ontwikkelen zich vervolgens tot infectieuze larven en zorgen snel voor een hoge infectiedruk. Rond juni kunnen dan ook vaak de eerste problemen worden gesignaleerd. Om deze hoge infectiedruk te voorkomen, is het belangrijk om geiten na het aflammeren in ieder geval drie dagen voordat ze naar buiten gaan te ontwormen.

Seizoen breidt zich uit

Uit monitoringsgegevens van GD blijkt dat er dit jaar veel problemen zijn met haemonchose. Door de relatief hoge temperaturen en de nodige neerslag is er in de afgelopen periode mogelijk een ideaal milieu gecreëerd voor de ontwikkelingscyclus van de parasiet, waardoor de rode lebmaagworm veel schade kan aanrichten.

Juli en augustus zijn van oudsher de maanden met de meeste problemen door haemonchose. In de afgelopen jaren trad haemonchose ook vroeger in het jaar op. In 2007 werden voor het eerst ziektegevallen al in

het vroege voorjaar waargenomen.

In 2009 werd het seizoen naar achteren toe verlengd en kwamen er klinische gevallen voor tot in november. In 2010 werd ook al vroeg in het voorjaar haemonchose aangetoond en de laatste klinische gevallen zijn nog in oktober geconstateerd. Een mogelijke verklaring voor de infecties laat in het jaar is een hogere temperatuur. Wanneer de temperatuur niet onder de 10 graden zakt blijft de parasiet actief.

Gebruik het juiste middel

Wanneer de eerder genoemde zichtbare verschijnselen optreden, is het zaak om snel te behandelen.

Om in een eerder stadium, al voor de zichtbare ziekteverschijnselen, te achterhalen of een behandeling nodig is, kan mestonderzoek uitsluitend geven. Goede momenten om mestonderzoek te verrichten zijn bij geiten aan het begin van de droogstand of in augustus. Mest van lammeren onderzoek je het best wanneer ze ongeveer zes weken geleden zijn verweid naar een veilige wei of drie tot vier weken nadat de lammeren zijn verweid naar een verdachte wei.

Een aantal vaak geziene oorzaken van het niet voldoende aanslaan van een behandeling tegen maagdarmwormen zijn: gebruik van een niet goed werkzaam middel, onderdosering, niet binnen krijgen van het ontwormmiddel en soms resistentie. Uit therapiecontrole blijkt dat er resistentie van de parasiet bestaat tegen een aantal van de gangbare ontwormingsmiddelen. Zo is de resistentie tegen de groep van Benzimidazolen

Tips

- Verweid de dieren van 1 juli tot 1 september om de twee weken en in de overige maanden om de drie weken naar 'veilig' weiland. Dit beperkt de opname van infectieuze larven. 'Veilig' weiland is in het voorjaar land waar het jaar daarvoor geen geiten, schapen en of runderen hebben gelopen. Daarnaast geldt in het algemeen: land waar minimaal drie maanden geen geiten, schapen en of runderen hebben gelopen.
- Wanneer u alleen een standweide heeft, maak dan gebruik van een uitloop.
- Indien mestonderzoek uitwijst dat behandelen nodig is, maak dan gebruik van een goed ontwormmiddel en een juiste dosering. De dosering is afhankelijk van het lichaamsgewicht. Gebruik voor geiten de dubbele dosering dan die voor schapen staat aangegeven. (NB: Geiten hebben per kg lichaamsgewicht een hogere dosering van een ontwormmiddel nodig dan schapen, omdat geiten een hogere stofwisseling hebben dan schapen. Let op! Deze hogere dosering geldt niet voor levamisol-preparaten in verband met toxiciteit.)
- Laat 2 tot 5 procent van de geiten onbehandeld om resistentie van maagdarmwormen tegen wormmiddelen zoveel mogelijk tegen te gaan. Kies hiervoor de geiten met de beste conditie.
- Behandel 95 tot 98 procent van de lammeren bij het spenen. Behandel 2 tot 5 procent van de lammeren met de beste conditie niet.
- U kunt controleren of een uitgevoerde behandeling goed heeft gewerkt door 10 tot 14 dagen na de behandeling mestonderzoek te laten verrichten.

zolen wijdverspreid en is vorig jaar voor het eerst resistentie in Nederland beschreven tegen de groep van Avermectinen. In Nederland is er nog geen resistentie aangetoond tegen de werkzame stoffen Levamisol, Moxidectine en Monepantel.

In de biologische melkgeitenhouderij worden soms ook problemen met haemonchose gemeld. Vanwege de levering van melk en de wachttijden op ontwormingsmiddelen is het voor deze groep geiten belangrijk om infecties met maagdarmwormen te voorkomen. Hierbij speelt een goed beweidingsschema een cruciale rol.

Maak een ontwormplan

Uit bovengenoemde komt al naar voren dat het bestrijden van maagdarmwormen niet zo eenvoudig is als het lijkt. Een doordacht ontwormplan, bestaande uit een weideschema, mestonderzoek en ontwormadvies, kan u veel ellende besparen. Verder heeft het tot voordeel dat u met een dergelijk, goed uitgevoerd plan, resistentieproblemen kan voorkomen, waardoor we in Nederland kunnen blijven genieten van een mooie geitenhouderij. ✓

Om besmetting met de rode lebmaagworm te voorkomen, zouden dieren tijdig omgeweid moeten worden naar 'schoon' weiland.

GD nodigt uit...

De Gezondheidsdienst voor Dieren nodigt u van harte uit voor de zesde GD Geitenstudiedag op donderdag 6 oktober 2011 in Zaal Verploegen te Wijchen. Het programma bestaat uit een mix van actuele veterinaire onderwerpen binnen de geitenhouderij. De presentaties worden gehouden door deskundigen van de GD en het CVI. Directeur R. van Dobbenburgh van de AUV zal zijn toekomstvisie op de geitensector geven. Om het programma een smakelijk tintje te geven zal kok Huub Oudshoorn zijn culinaire kunsten vertonen.

Het programma ziet er als volgt uit:

09.15 uur Inschrijving en ontvangst

10.00 uur Opening

René van den Brom, dierenarts kleine herkauwers van de Gezondheidsdienst voor Dieren

10.10 uur Deelnemers paratbc-project onderzoeken mogelijkheden bestrijding Karianne Lievaart-Peterson, dierenarts kleine herkauwers van de Gezondheidsdienst voor Dieren

10.50 uur Tankmelk als indicator uiergezondheid geiten?
Richard Olde Riekerink, dierenarts rundvee van de Gezondheidsdienst voor Dieren

11.30 uur Visie op de Geitenhouderij
Rens van Dobbenburgh, dierenarts en directeur van de AUV

12.10 uur Bereiding van geitenvlees
Kok Huub Oudshoorn van Huub Oudshoorn Culinaire

12.30 uur Pauze: lunchbuffet, aangevuld met geitenvleesproducten

13.30 uur Het belang van goed composteren

van mest
Hendrik Jan Roest, dierenarts van het Centraal Veterinair Instituut

14.10 uur Zoönosen blijven belangrijk
Piet Vellema, dierenarts kleine herkauwers van de Gezondheidsdienst voor Dieren

14.50 uur Vragenronde onder leiding van de dagvoorzitter

15.15 uur Afsluiting met een hapje en drankje

De kosten voor deelname aan deze dag bedragen € 82,71 (incl. btw) per persoon of € 64,86 (incl. btw) voor GD PlusZorg-deelnemers. U kunt zich aanmelden via website www.gddeventer.com, rubriek Schaap en Geit / agenda. Bij uw opgave kunt u één vraag indienen voor de vragenronde. Opgeven kan tot maandag 3 oktober 2011.